

Peygamberimizin tebliğ ve nasihat metodu nasıldı?

"Habîbim! İnsanları rabb-i teâlânın yoluna hikmetle (açık delillerle ve güzel vaazlarla) dâvet et. Ve onlarla muhkem ve güzel mukaddimelerle, mülâyim ve tatlı sözlerle mücadele et (ki dâvetin hüsn-i tesir hâsıl etsin)." (Nahl, 16/125)

Peygamberimiz (asm) bu ve benzeri ayetleri örnek alarak müminleri ilim ve hikmetle irşat eder, bu irşadını delillere dayandırır.

İrşadında ve ikazında hiddet ve şiddet göstermezdi. Muhataplarını samimî bir hava içerisinde karşılar, onlara şefkat ve merhametle nasihatte bulunurdu. Doğruyu ve gerçeği anlatmakta daima tatlı dili, güzel sözü tercih ederdi. Zihinlerde meydana gelen şüphe ve tereddütleri büyük bir sabır ve anlayışla giderirdi. Muhataplarına itibar eder ve onları ikna etmek için fesahat ve belâgatla tane tane konuşurdu. Sorulan sualler yersiz de olsa tebessümle karşılar, ciddiye alırdı.

Vaaz ve nasihatlerindeki tesirin en büyük bir sebebi de insanların kusurlarını bağışlayıp, onları affetmesiydi. Hattâ en çok sevdiği amcasını ve daha birçok akraba ve sahabelerini şehit eden ve ettirenleri Mekke'nin fethi sırasında affetmişti. Hâlbuki, o gün bütün güç ve kuvvet elindeydi. Onları dilediği gibi cezalandırabilirdi.

İşte böyle büyük ve yüksek seciyelerle etrafındaki insanların ruhlarına tesir etti ve onların nüve hâlindeki kabiliyet ve yeteneklerini uyandırdı, inkişaf ettirdi. Onları insanlık semâsının birer yıldızı hâline getirdi. O asrı perdeleyen cehalet sislerini kaldırdı. Âlemin şeklini değiştirdi. İnsanlar arasında adalet, muhabbet, yardımlaşma gibi yüksek seciyeleri hayata geçirdi. Kişisel ve sosyal hayatı tehdit eden bütün hastalıklara karşı şifalı ilâçlar getirdi ve Allah'ın izniyle insanlık âlemini tedavi etti.

Tebliğ mesleğinin yolu, "acz, fakr, şefkat ve tefekkür" yoludur. Bu dâvâ, iman kurtarma dâvâsı. İnsanları âhir zamanın dehşetli fitnelerinden sıyırıp, ulvî gayelere yönlendirme dâvâsı. Beşeriyeti, nefsin, şeytanın ve akıl almaz derecede bozulmuş içtimaî havanın tesirinden kurtarıp, ona kulluğun zevkini tattırma dâvâsı. Bir insan bu yüksek ideali, bir İlâhî lütuf olarak yakalayabildiği takdirde, ilk yapacağı şey, bu zor işi başarmaktaki aczini ve fakrını itiraf ile Rabb'inin kudretine ve rahmetine istinat etmek olacaktır.

Acz ve fakr, kulun iki zâtî hassası; insanın en bâriz özellikleri. Nitekim Fâtiha Sûresi'ni okurken, mealen,

“Yalnız sana ibadet eder ve ancak senden yardım dileriz.”

diyerek, âlemlerin Rabbi olan Rabbimize sığınır, dünyevî olsun, uhrevî olsun her işimizde O’ndan medet bekleriz. İşte iman ve Kur’an hizmetinin erleri de insanların kalplerinde hidayetin sümbüllenmesi için, bütün güçleriyle çalışmakla birlikte bu büyük neticeyi kendi kuvvet ve kudretleriyle elde edemeyeceklerini bilerek acz ve fakr ile Allah’ın dergâhına iltica ederler.

Üçüncü adım, kendilerini cehenneme hazırlayan âsi ve günahkâr insanlara acımak ve yardımlarına bir doktor hassasiyeti ve bir anne şefkatiyle koşmak. Ve dördüncü adım, bu işi hikmet dairesinde yürütmek.

Millî şairimiz, Merhum Mehmet Âkifimizin,

“Doğrudan doğruya Kur’an’dan alıp ilhamı,
Asrın idrakine söyletmeliyiz İslâm’ı.”

beytiyle ortaya koyduğu büyük ideal, Risale-i Nur Külliyyatı’nda kemâliyle tahakkuk etmiştir. Neden ve niçinlerle dolu bu asrın çarşısında, ancak hem akla, hem de kalbe hitab eden, dâvâsını hem sevdiren, hem de ispat eden bir külliyyat revaç bulabilirdi ve buldu da.

Bu tespitlerden birincisi İslâm’ı gerek kendi vatandaşlarımıza, gerekse bütün bir insanlık âlemine ulaştırabilmemiz için en büyük şartın, Kur’an ahlâkıyla ahlâklanmak olduğunu ders verir. Diğerleri ise, iman ve Kur’an hakikatlerini muhtaçlara ulaştırabilmek için iktisadî yönden kalkınmak gerektiğini tespit eder.

Bu iki yaramızı tam kabul ile tedavisine çalışmamız gerek. Bundan gaflet ederek, geçici ve kararsız siyasî formüllere bel bağladığımız sürece, sürünmeye devam edecek ve bununla da kalmayıp, İslâm’ın muhtaç gönüllere ulaşmasına perde ve engel olmanın mesuliyetini de çekeceğiz.

Her Müslüman üzerine düşen görevi yapmakla sorumludur. Bir insanın toplumda bulunduğu konum ona bazı sorumluluklar yükler. Her Müslüman da o konumuna göre sorumlu olur. Bu konuya bir hadisi şerifle bakabiliriz:

“Bir kötülük gördüğünüz zaman elinizle, gücünüz yetmezse dilinizle (düzeltiniz), ona da gücünüz yetmezse kalben buğz ediniz.” (Müslim, İman 78; Ebu Davut, Salat, 232)

Herkes her durumda bu hadisi kendine göre yorumlayamaz. Mesela, yolda bir kötülük görsek, onu elimizle düzeltmeye kalksak ve o kişiye zarar versek, o adam da davacı olsa, bu durumda bize de ceza tatbik edilir. Öyleyse hadis-i şerifin manasını nasıl anlamalıyız?

El ile düzeltmek vazifeli insanların, yani devletin ve emniyetin görevi, *dil ile düzeltmek* alimlerin vazifesi, *kalben buğz etmek* ise diğerlerininindir.

Bu nedenle bir Müslüman önce İslamı hakkıyla yaşamalıdır. Sonra eğer zarar vermeyecekse uygun ve tatlı bir dille anlatmalıdır. Bundan sonrasını da Allah'a bırakmalıdır.

Nasıl ki ağaç yetiştirmek isteyen bir kimse şu konulara dikkat eder: Tohum ıslah edilmiş, tarla ekime elverişli, mevsim ekim zamanı ve ekenin de sahasında uzman olması şarttır. Bu açıdan bozuk bir tohumu, sert ve elverişsiz bir tarlaya, uygun olmayan bir mevsimde, hiç ekimden anlamayan bir kimsenin yapması, her şeyin boşa gitmesine neden olacaktır. Bu özelliklere sahip olan bir bahçıvan görevini yaptıktan sonra, tarladan çiçeklerin ve güllerin çıkması için tarlanın içine girmeye ve onu ağaç yapmaya kalkışmaz. Üzerine düşeni yapar ve sonucu Allah'a bırakır.

Aynen bunun gibi, doğru İslamiyeti ve İslamiyete layık doğruluğu yaşamak ve anlatmak gerekir. İslam'a uygun olmayan düşünce ve fikirleri İslam diye anlatmak hem İslama, hem anlatana hem de anlatılana zarar verecektir.

İslam ve iman tohumlarının atıldığı muhtaç gönüllerin de ona hazır olması gerekir. Henüz bunlara hazır olmayanlara anlatmak bazen zarar bile verebilmektedir.

Ayrıca tebliğin mevsimi de çok önemlidir. Ortam, şahsın halet-i ruhiyesi, beklentileri gibi durumlar da önemlidir. Mevsiminde ekilmeyen her tohum zayi olabilir.

Diğer taraftan, İslamı tebliğ eden kimsenin de onu nasıl anlatacağını, kırmadan dökmeden uygun bir ifade tarzıyla akıl, kalp ve gönüllere nasıl serpileceğini bilecek donanıma sahip olmalıdır. Uzaman bir doktor gibi ehil olmalıdır.

Bu özelliklere sahip olan bir Müslüman, üzerine düşenleri yaptıktan sonra, o gönüllerde iman ve İslam güllerinin açılmasını Allah'a bırakır, Allah'ın vazifesine karışmaz.

İlave bilgi için tıklayınız:

- [Tebliğde üslubumuz nasıl olmalıdır?](#)